

Opinnäytetyö (AMK)

Esittävät taiteet/musiikki

2018

Aki Yrjä

A) KEVÄISIÄ KONTRASTEJA – OPINNÄYTEKONSERTTI

B) HEI ME SOITETAAN!

– Pikkuoppilaan musiikillisen kehityksen tukeminen
sellonsoiton alkeisopetuksessa

Aki Yrjä

A) KEVÄISIÄ KONTRASTEJA - OPINNÄYTEKONSERTTI B) HEI ME SOITETAAN!

- Pikkusellistin musiikillisen kehityksen tukeminen sellonsoiton alkeisopetuksessa

Opinnäytetyö on kaksiosainen sisältäen taiteellisen ja kirjallisen osion, joista kirjallisella osiolla on suurempi painoarvo. Taiteellinen osio koostuu opinnäytekonsertista "Keväisiä kontrasteja", joka järjestettiin Betel-kirkossa Turussa 11.5.2018.

Kirjallisessa osiossa tarkastellaan pienen sello-oppilaan musiikillisen kehityksen tukemiseen liittyviä tekijöitä sellonsoiton alkeisopetuksen kannalta painottuen lapsen ja aikuisen väliseen vuorovaikutukseen ja kohtaamiseen.

Opinnäytetyön alussa tarkastellaan lapsen ominaispiirteitä oppijana. Toisessa luvussa tarkastellaan käytännönläheisesti ensimmäisten soittotuntien keskeisimpiä elementtejä, lapsen motivaatioon vaikuttavia tekijöitä ja vanhempien roolia soittoharrastuksen alkutaipaleella.

Opinnäytetyön kolmannessa luvussa käsitellään oppilaan ja opettajan välistä vuorovaikutusta ja lapsen yksilöllistä kohtaamista sosiokonstruktivistisen oppimiskäsityksen kautta, sekä sitä, mitä muita rooleja opettajalta vaaditaan instrumenttiopettajan lisäksi.

Lopuksi tarkastellaan oppimista osallistumisena ja miten opettaja voi vahvistaa lapsen osallisuutta soitonopetuksessa, sekä sitä, miten tämä vaikuttaa oppimiselle suotuisan ilmapiirin luomiseen ja oppilaan kehityksen tukemiseen.

ASIASANAT:

musiikkipedagogiikka, sellopedagogiikka, lapsi, opettaja-oppilassuhde

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Music | Pedagogy

2018 | 21 pages, 2 pages in appendice

Aki Yrjä

A) THE CONTRASTS OF SPRING – THESIS CONCERT B) HEY, WE PLAY!

- How to support little pupil's musical development in the beginning of cello studies

This thesis consists of two parts, the artistic and the written part and the written part have more value. The artistic part consists of thesis concert "Keväisiä kontrasteja" ("The Contrasts of spring") which was held on the 11th of May 2018 at the Betel-church in Turku.

The written part of the thesis considers elementary cello teaching focusing on the interaction between the teacher and the pupil.

In the second chapter, a survey on the child as a pupil is taken. The next questions are also examined; what are the main elements of the first cello lessons? What kind of roles do the parents have when the learning of their children is at stake? In the chapter, also some factors that affect pupil's motivation, are handled.

In the third chapter, the interaction between the teacher and the pupil and the individual encounter with the pupil via social constructivism, is studied. It also pondered what different roles the instrument teacher has with small pupils.

In the last chapter, inclusive teaching and how to support pupil's involvement in cello lessons, is considered. In this chapter, it is also pondered how these things provide supporting environment for learning and holistic development.

KEYWORDS:

music pedagogy, cello pedagogy, children, teacher-pupil -relationship

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 LAPSI SELLO-OPPILAANA	6
2.1 Lapsi oppijana	6
2.2 Ensimmäiset soittotunnit	7
2.3 Harjoittelu ja vanhempien rooli	8
2.4 Motivaatio	10
3 VUOROVAIKUTUS JA KOHTAAMINEN	12
3.1 Lapsen yksilöllinen kohtaaminen	13
3.2 Sanaton vuorovaikutus	14
3.3 Opettajan eri roolit	15
4 OPPIMINEN OSALLISTUMISENA	17
5 LOPUKSI	20
LÄHTEET	21

LIITTEET

Liite 1. Keväisiä kontrasteja -konsertin käsiohjelma.

KUVAT

Kuva 1. Kohtaamisen ja osallisuuden musiikkipedagogiikka (Huhtinen-Hildén 2012, 115).	12
Kuva 2. Musiikkipedagogin eri roolit osana ammatti-identiteettiä (Huhtinen-Hildén 2012, 118).	15
Kuva 3. Opettajan arvot ja asenteen heijastuvat hänen toimintaansa (Huhtinen-Hildén 2012, 36).	17

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni koostuu taiteellisesta osiosta ja kirjallisesta työstä. Taiteellinen osio sellistille keskeisestä ohjelmistosta koostuva soolo- ja kamarimusiikkikonsertti, joka tuo instrumentin monipuolisuuden hyvin esiin. Konsertin käsiohjelma on liitteenä (Liite 1).

Opinnäytetyön kirjallisessa osiossa pohdin pienen sello-oppilaan musiikillisen kehityksen tukemiseen liittyviä tekijöitä sellonsoiton alkeisopetuksessa. Tarkasteluni painottuu oppilaan ja opettajan väliseen vuorovaikutukseen ja kohtaamiseen sellon äärellä. Ajatus kirjallisen opinnäytetyön aiheesta syntyi omien pedagogiopintojeni kokemusten pohjalta. Toisena opiskeluvuoteni sain harjoitusoppilaakseni kolmevuotiaan pojan. Tämä vasta-alkaja osoittautui erittäin aktiiviseksi ja vilkkaaksi, mutta innokkaaksi sellonsoittajaksi. Erityisvaikeutena oli oppilaan vaikea motorisen puhekehityksen viivästyminen, joka toi soittotunneille varsinkin alkuvuosina oman haasteensa. Minulla ei ollut aiempaa kokemusta näin pienen oppilaan opettamisesta, joten jouduin pedagogina täysin uudenlaisen positiivisen haasteen eteen. Sain soveltaa alkeismateriaalia hyvin kekseliäästi ja luovasti saadakseni lyhytjänteisen oppilaani edes hetkellisesti keskittymään soittotunteihin. Oma opetustani jatkuvasti arvioiden ja omissa opinnoissani saamia oppeja soveltaen onnistuin mielestäni hyvin adaptoitumaan pienen oppijan maailmaan, ja meille syntyi hyvä ja luottamuksellinen opettaja-oppilassuhde.

Opinnäytetyössäni haluan paneutua erityisesti pienen oppilaan kanssa tapahtuvaan vuorovaikutukseen vaikuttaviin tekijöihin ja pohtia, miten sisällyttää niitä parhaiten omaan opettajuuteeni. Pohdin aihetta omien kokemuksieni kautta lähdekirjallisuuteen peilaten. Keskeisimpiä lähteitä ovat mm. Laura Tykkyläisen opinnäytetyö ”Pienten sellonsoittajien satumaailma” ja Terhi Karhumäen opinnäytetyöstä koostettu teos ”Jotenkin näin sitä soitetaan – Lapsen ja aikuisen kohtaamisia viulun äärellä.”

Aihe on minulle omakohtainen ja hyvin tärkeä. Haluan olla opettajana mahdollisimman oppilaslähtöinen ja tukea oppilaideni kokonaisvaltaista musiikillista kehittymistä mahdollisimman hyvin. Kirjallisen opinnäytetyöni primääritavoitteena on oma kehittymiseni musiikkipedagogina ja kasvattajana. Toivottavasti myös muut musiikkipedagogit voivat löytää työstäni uusia tulokulmia omaan opettajuuteensa.

2 LAPSI SELLO-OPPILAANA

Sellonsoiton opiskelu aloitetaan tavallisesti melko nuorena, yleensä jo ennen kouluikää. Musiikin opiskelu tukee ja kehittää oppilaan musiikillista hahmotuskykyä, pitkäjänteisyyttä ja keskittymiskykyä sekä hienomotorisia taitoja. Näitä ominaisuuksia vaaditaan toki jossain määrin jo heti soittoharrastuksen alkutaipaleella. Alle kouluikäisellä oppilaalla näitä taitoja ei ole vielä koeteltu koulumaailmassa eikä hänellä ole sieltä opittuja toimintamalleja näiden suhteen, mikä opettajan on syytä pitää mielessä pienen sello-oppilaan kanssa soittoharrastuksen alkutaipaleella.

2.1 Lapsi oppijana

Sveitsiläisen kehityspsykologi Jean Piaget`n mukaan varhainen oppiminen on yksilöllinen prosessi, jossa lapsi toimii sisäisten rakenteiden ja mentaalisten mallien, skeemojen, varassa. Oppimisprosessiin kuuluvat tällöin luonnollisena osana kognitiiviset konfliktit: lapsi huomaa omien tietorakenteidensa puutteellisuuden tai soveltamattomuuden ja joutuu muodostamaan uuden mentaalisen mallin. Piaget`n mukaan lapsen sosiaalinen, henkinen ja fyysinen kehitys etenevät rinnakkain jakautuen neljään päävaiheeseen, jotka ovat: sensomotorinen vaihe (0-2v), esioperationaalinen eli intuitiivinen vaihe (~2-6v), konkreettisten operaatioiden vaihe (~7-11v) ja formaalisten eli abstraktien operaatioiden vaihe (~11- v). Piaget korostaa, että lapsi ei voi käsittää omaan kehitystasoonsa nähden liian monimutkaisia asioita. (Partti, Westerlund & Björk 2013, 59.)

Sellonsoiton aloittaminen osuu useimmiten Piaget`n jaon esioperationaaliseen kauteen kahden ja kuuden ikävuoden välille. Lapsen ajattelu tapahtuu pääasiassa kielen ja symbolien avulla ja rakentuu todellisuutta koskevien havaintojen ympärille rakennetuista skeemoista. Lapsen metakognitiiviset taidot eivät ole vielä kehittyneet oppimista tukevalle tasolle, vaan oppiminen perustuu pitkälti leikkiin ja matkimiseen. (Partti, Westerlund & Björk 2013, 59.)

Kaikilla lapsilla on luontainen halu leikkiä, kertoa satuja ja tarinoita sekä luoda rinnakkaistodellisuuksia. Satujen ja leikkien konkreettisuus auttaa lasta hahmottamaan itselleen mutkikkaita käsitteitä mielikuvien kautta. Pienillä lapsilla (2-3v) leikit ovat pääasiassa rakenteluleikkejä ja roolileikkejä jotka laajenevat ja monimutkaistuvat iän karttuessa. Noin 5-vuotiaana lapset kiinnostuvat lisäksi leikeistä, joissa on sääntöjä, vuorotte-

lua ja tietty kaava. (Tykkyläinen 2010, 9-10.) Leikki on luonnollinen ja tärkeä osa lapsen elämää, joten aivan pienten oppilaiden kanssa soittotunnit etenevät helpoiten leikin varjolla. Kaavamainen soittotunti onkin luontevaa naamioida sääntöjä ja vuorottelua sisältäväksi leikiksi, jossa pieni oppija voi seikkailla sellon kanssa omassa satumaailmassaan. Oman oppilaani kanssa esimerkiksi jossain vaiheessa numeroimme soittotunnilla soitettavat kappaleet tai harjoitukset numeroilla 1-6 vastaamaan arpakuution numerointia. Harjoitukset oli kirjoitettu myös taululle tai erilliselle paperille. Arvoimme nopalla minkä tehtävän soittamme ja onnistuneen suorituksen jälkeen oppilas sai käydä merkitsemässä tehtävän suoritukseksi taululta tai paperilta, joka toimi siten ikään kuin pelilautana. Näin saimme tämän vilkkaan oppilaan kanssa moninkertaistettua soittotunnilla soittamiseen käytettävän ajan verrattuna siihen, että olisin pelkästään sanelemalla käskenyt mitä soitetaan.

Lapsi on sitoutunut ja tarkkaavainen tehdessään itse jotain konkreettista esineillä tai seuratessaan opettajan toimimista samoin. Lapsen sitoutumista lisää myös tekeminen, tutkiminen, etsiminen ja eläytyminen yhdessä opettajan kanssa sekä se, kun lapsi saa lähestyä konkreettisia kokemuksia tarinoiden, satujen, mielikuvituksen ja fantasiamaailman kautta. (Tykkyläinen 2010, 10.)

Tarkasteltaessa lapsia oppijina heihin suhtaudutaan helposti siitä näkökulmasta, mitä he eivät vielä ole tai mitä he eivät vielä osaa (Karhumäki 2009, 24). Soitonopetuksessa tämä tarkoittaa yleensä motorisia valmiuksia oppia tiettyjä teknisiä asioita tai kykyä keskittyä soittotunnilla edes hetkittäin opetukseen. Opettajan onkin nähtävä lapsen ainutlaatuinen kyky sukkuloida edestakaisin satumaailman ja todellisuuden välillä pedagogisena mahdollisuutena, jota ei vanhempien oppilaiden kanssa enää ole, vaikka mielikuvat ovat myös vanhemmilla oppilailla tärkeä osa musiikin opiskelua ja abstraktien asioiden hahmottamista. Kun opettaja uskaltaa heittäytyä mukaan tähän ja ohjailla leikkien ja satujen kulkua pedagogisista lähtökohdista käsin, ratkeaa moni oppilaan keskittymiseen tai jaksamiseen liittyvä ongelma kuin itsestään.

2.2 Ensimmäiset soittotunnit

Lapsen opiskellessa musiikkiopistossa tai muussa vastaavassa formaalissa oppimisympäristössä oman instrumentin henkilökohtaista lähiopetusta on yleensä 30-45 minuuttia kerran viikossa. Optimitilanne pienelle oppilaalle olisi, että näitä tunteja olisi kaksi kertaa viikossa. Tällöin rutiini soittotunneilla käymiseen vahvistuisi ja opettajan

valvomia toistoja tulisi enemmän. Tämä on äärimmäisen tärkeää opetellessa oikeita soittoasentoja, mikä on aivan keskeisimpiä asioita jousisoitinten soiton alkeisopetuksessa.

Ensimmäisillä soitotunneilla keskitytään soittimen oikeaoppisen käsittelyn opetteluun ja oikean soittoasennon löytämiseen. On tärkeää, että lapsi oppii heti alusta asti kohtelemaan soitintaan huolellisesti: miten sello laitetaan kuljetuspussiin tai otetaan pois sieltä, miten sello asetetaan lattialle makaamaan, miten ja mihin pituuteen stakkeli (sellon piikki) kiristetään, miten jousi kiristetään ja löysätään. Soittimen huolellinen käsittely auttaa pientä oppilasta myös omalla tavallaan keskittymään ja luo rutiineja soitotunnille.

Tykkyläinen kuvaa opinnäytetyössään ensimmäisillä soitotunneilla tapahtuvaa soittoasennon harjoittelua konkreettisesti erilaisten leikkien avulla:

”Voidaan opetella jalkojen hyviä paikkoja siten, että oppilas nousee silloin, kun pupu nousee tötteröstä. Oppilaan tulisi siis pitää jalkansa aina paikoillaan, että ne olisivat valmiina, kun pupu nousee. Saatetaan myös tehdä leikki, jossa vanhemman täytyy laittaa silmät kiinni tarrojen piilotuksen ajaksi. Maja laittaa tarrat oppilaan jalkojen alle, ja sanoo, että jos vanhempi ei löydä tarroja, lapsi saa ne mukaansa. Näin jalkapohjat tulee pidettyä lattiassa.” (Tykkyläinen 2010, 24.)

Tämän kaltaisessa leikin varjolla tapahtuvassa opetuksessa oppilas on aktiivisesti mukana, paremmassa vuorovaikutuksessa opettajan kanssa ja keskittyy tekemiseensä.

2.3 Harjoittelu ja vanhempien rooli

Pienen lapsen soittoharrastus on alkuvaiheessa lähes täysin ulkoisesti ohjautuvaa, joten oppilaan vanhemmat ovat opettajan lisäksi harrastuksen kannalta avainroolissa. Koska vanhemmat ovat jo soitotunneille kuljettamisen ja kotiharjoittelun ohjaamisen takia lapsen soittoharrastuksessa paljon kiinni, voikin lapsen soittamisen ajatella tietyllä tapaa koko perheen yhteisenä harrastuksena. Lasta ei tuoda vain "hoitoon" soitotunneille.

Ensimmäisillä soitotunneilla soittimen käsittely ja mm. soittoasennon harjoittelu tapahtuu opettajan ohjauksessa. Kotona harjoiteltaessa on ehdottoman tärkeää, että vanhemmat pystyvät ohjaamaan soittoasentoa, myöhemmin erityisesti jousikäden sekä

vasemman käden asentoja ja liikkeitä, edes karkeasti oikeanlaiseksi. Myöhemmän kehityksen kannalta on välttämätöntä, että nämä asiat jäisivät heti harrastuksen alkuvaiheessa mahdollisimman oikeanlaisina oppilaan lihasmuistiin. Pieni lapsi hakee intuitiivisesti mahdollisimman mukavan tuntuksia asentoja ja otteita, eikä pysty vielä tarpeeksi refleктоimaan omaa tekemistään harjoiteltaessa vaikkapa oikeanlaista otetta jousesta. Esimerkiksi tässä tapauksessa on tärkeää, että opettaja tai vanhempi auttaa konkreettisesti jousikädestä kiinni pitämällä oppilasta säilyttämään oikeanlaisen otteen jousesta. Vanhemmat ovatkin yleensä mukana ensimmäisillä soittotunneilla, jotta he osaisivat ohjata harjoittelua kotona. Vanhempien läsnäolo luo myös oppilaalle turvallisuuden tunnetta ensimmäisille tunneille, jotka ovat pienelle oppilaalle uusia ja mahdollisesti hyvinkin jännittäviä tilanteita.

Opettaja voi pyytää vanhempia tekemään muistiinpanoja kotiharjoittelun tueksi. Esimerkiksi hyvästä soittoasennosta tai oikeanlaisesta jousikäden otteesta voidaan ottaa soittotunnilla kännykkäkameralla valokuva, johon asentoja voidaan sitten verrata kotona. Oma oppilaani keskittyi oikeanlaiseen soittoasentoon heti paremmin tehdessämme myös tästä pienen pelin. Otin ensin itsestäni mallikuvan ryhdikkäässä soittoasennossa ja tämän jälkeen hänen piti hakea samalla tavalla mahdollisimman hyvä soittoasento kuvaa varten. Tämän jälkeen vertasimme kuvia ja totesin hänen sitten tietysti voittaneen tämän ”kilpailun” ryhdikkäämmällä asennolla.

Tykkyläinen kuvaa opinnäytetyössään helsinkiläisen sellopedagogin Anja Majan käyttämää Suzuki-menetelmään pohjautuvaa tapaa opettaa kaikille oppilaidensa vanhemmille hieman sellonsoiton alkeita lapsen soittoharrastuksen alkaessa:

”Vanhempi soittaa kokoselloa, jotta soittoasennot menevät oikein. Soittokoulutus auttaa vanhempia myös tajuamaan, miten monimutkainen asia soittaminen on, ja näin heille tulee malttia oman lapsensa kanssa. Vanhempi opettelee soittamisessa samoja kappaleita ja asioita, joita lapsetkin myöhemmin opettelevat, jolloin vanhempi pystyy auttamaan lasta myöhemmin kotona. Lapsi on mukana tunneilla, joten ensimmäiset kappaleet tulevat hänelle tutuiksi jo tässä vaiheessa. Samalla lapsi voi rauhassa tutustua uuteen paikkaan ja uuteen aikuiseen ilman, että tämä kiinnittää kaiken huomionsa lapseen ja tämän tekemisiin.” (Tykkyläinen 2010, 24.)

Mielestäni tämänkaltainen lähestyminen on, pienemmissäkin määrin ja opetusmetodista riippumatta, pedagogisesti viisasta ja kauaskantoista, mutta melko harvinaista. Vanhemmat saattavat vierastaa tämänkaltaista lähestymistapaa ja moni opettaja ei halua

”uhrata” oppilaan opetusaikaa näin systemaattiseen perusteiden läpikäymiseen vanhemman kanssa, vaikka se pedagogisesti ajateltuna maksaisikin itsensä takaisin.

Vanhemmille on selvittävä myös monia konkreettisia käytännön asioita onnistunutta kotiharjoittelua varten: miten sello viritetään (opettaja lataa esimerkiksi viritysmittari-sovelluksen vanhemman puhelimeen ja opastaa sen käytössä), onko kotona rauhallinen ja vakituinen paikka harjoittelulle, löytyykö kotoa oikeanlainen tuoli harjoittelua varten? Valveutuneen opettajan tehtävänä on muistuttaa vanhempia kaikista näistä asioista, vaikka ne itselle tuntuvat itsestäänselvyyksiltä ja saattavat olla sitä myös osalle vanhemmista.

Kaikkia käytännön asioita miettiessä täytyy muistaa, että vanhempien, samoin kuin opettajankin, ehdottomasti tärkein tehtävä on luoda omalla asenteellaan innostava ja kannustava ilmapiiri musiikin harrastamiselle ja soittamiselle. Se on arvokkain tekijä valettaessa kestäväää kivijalkaa lapsen mahdollisesti koko elämän kestäväälle musiikkiharrastukselle.

2.4 Motivaatio

Motivaatio ymmärretään arkikielessä innostuksena jotain asiaa kohtaan tai haluna sen tekemiseen. Motivaatio liittyy lähes kaikkeen ihmisen toimintaan, pois lukien refleksit ja keskeisimmät vitaalitoiminnot. Kaikki oppiminen edellyttää motivaatiota, eikä soiton oppiminen suinkaan vähiten. Lapsen soittoharrastuksen takana on aina motivaatiotekijöitä, joko ulkoisia tai sisäisiä, tietoisia tai tiedostamattomia (Tykkyläinen 2010, 11).

Motivaatio voi olla ulkoista tai sisäistä riippuen motivaation alkuperästä. Molemmissa tapauksissa motivaatio voi olla tieto- tai tunneperäistä. Tietoperäisessä motivaatiossa tavoitteet voivat olla hyvinkin konkreettisia ja ympäristön odotuksilla voi olla suuri vaikutus tietoperäiseen motivaatioon. Tiedostamaton motivaatio on sen sijaan enimmäkseen tunneperäistä. Se voi toisaalta ilmetä ilmauksina siitä, miten tekeminen on epämieluisaa ja tekeminen itsessään on tavoite. (Tykkyläinen 2010, 11–12.)

Alle kouluikäinen lapsi toimii pitkälti omien mieltymystensä ohjailemana, mikä korostaa tiedostamattomia ja sisäisiä motivaatiotekijöitä. Elämyksellisessä toiminnassa, kuten soittoharrastuksessa, myös tunneperäisten motivaatiotekijöiden merkitys korostuu lasten toiminnan ohjaajina. Lapsi elää hetkessä ja tarvitsee palautetta tekemisestään heti. Opettajan haasteena onkin tehdä jokaisesta oppimistilanteesta aina itsessään mielen-

kiintoinen ja motivoiva. Yhtenä tärkeänä käytännön tekijänä on oikean tasoisten ja oppilasta kiinnostavien soittokappaleiden valinta. Oppilas kannattaa myös sopivissa määrin ottaa mukaan päätöksentekoon valittaessa uusia kappaleita. Pienelle lapselle on erittäin motivoivaa ja innostavaa päästä soittamaan itselle tärkeää kappaletta opettajansa kanssa, olkoon se sitten Star Wars -teema tai jokin tunnettu lastenlaulu. Oppilaiden saadessa ilmaista mielipiteensä opetustilanne pysyy avoimena ja myös opettaja on saavana osapuolena. (Tykkyläinen 2010, 31 – 32.)

Opettajan onnistuessa herättämään oppilaan innostuksen musiikkia kohtaan esimerkiksi sopivilla kappalevalinnoilla, motivoituu oppilas myös harjoittelemaan. On siis tärkeää saada oppilaassa aikaan sisäisen motivaation syntyminen, tarve ilmaisuun ja musiikin tutkiskeluun (Kämppe 2017, 17).

3 VUOROVAIKUTUS JA KOHTAAMINEN

Kaiken opetustyön keskiössä tulisi aina olla vuorovaikutus ja kohtaaminen oppilaan kanssa. Opettajan tulee nähdä oppilaat yksilöinä ja pystyä sopeuttamaan omaa opetustaan kunkin oppilaan erilaisiin yksilöllisiin tarpeisiin.

Toimivassa opettaja-oppilassuhteessa on erittäin tärkeää, että lapsi kokee tulleen kuulluksi ja nähdyksi omana itsenään ja olevansa tärkeä. Tällöin lapselle luodaan kokemus osallisuudesta. Hyvässä vuorovaikutuksessa oppilas saa tunnilta mukaansa oppimiskokemusten lisäksi välittämisen ja huolenpidon kokemuksia, mikä on oppilaan kokonaisvaltaisen kasvun ja kehityksen kannalta vähintäänkin yhtä tärkeää kuin musiikillisten taitojen omaksuminen. (Jordan-Kilkki & Pruuki 2013, 19-20.)

Pedagogisesti hedelmällistä vuorovaikutusta ei pääse syntymään, jos ohjaaminen ja hallinta ovat liian keskeisessä osassa opetustilannetta. Aikuisesta lapseen suuntautuva yksisuuntainen kommunikaatio ei anna tilaa konstruktivistisen oppimiskäsityksen kannalta keskeiselle pedagogiselle dialogille. Aidon kohtaamisen edellytyksenä on aina avoin ja tasa-arvoinen ilmapiiri, vaikka opetustilanteen auktoriteetti säilyykin opettajalla. Kuvassa 1 havainnollistetaan aidon kohtaamisen ja vuorovaikutuksen kannalta keskeisiä dimensioita.

Kuva 1. Kohtaamisen ja osallisuuden musiikkipedagogiikka (Huhtinen-Hildén 2012, 115).

3.1 Lapsen yksilöllinen kohtaaminen

Lapsen ja aikuisen kohtaamisessa kohtaavat aina myös kaksi erilaista kokemusmaailmaa. Tämän vuoksi lapsi ja aikuinen kokevat usein saman tilanteen eri tavoin ja sillä on heille erilainen merkitys. Sensitiivinen opettaja osaa antaa tilaa tälle yksilölliselle kohtaamiselle mahdollistaen siten kokemusten, tietojen ja arvojen vaihtamiselle perustuvan aidon ja vastavuoroisen kanssakäymisen. (Karhumäki 2009, 23.)

Opettajan tulee osata mukauttaa opetustyyliään yksilöllisesti erilaisten oppilaiden mukaan. Rauhallisten lasten kohdalla voi toimia pehmeämmin, ja samaa asiaa voi tehdä pidempään. Ujojen ja arkojen lasten kohdalla opettaja ei voi heti mennä lapsen reviiril- le, vaan on käytettävä aluksi enemmän aikaa tutustumiseen ja vältettävä nopeita liik- keitä. Vilkkaiden oppilaiden kanssa toimitaan vauhdikkaasti lyhyissä jaksoissa. Vilk- kaissa lapsissa on myös oltava enemmän fyysisesti kiinni ohjattaessa esimerkiksi jou- sikäden liikeratoja tai yritettäessä saada oppilas pysymään oikeassa soittoasennossa. Tämä ei vaadi aina sanallista huomauttamista, vaan opettajan on osattava sulavasti korjailla oppilaan asentoja soittamisen tai muun asian selittämisen lomassa. Opettaja voi käyttää ”kauko-ohjausopetusta”, jolloin opettaja ei ohjaa lasta kädestä pitäen vaan käyttää taikakeinoja, esimerkiksi pyytämällä oppilasta siirtämään jalkoja ”taikasauvan” avulla. (Tykkyläinen 2010, 31.) Oman pikkuoppilaani kanssa keksimme esimerkiksi leikin, missä teimme minun jousestani taikasauvan, jolla pystyin ”jäädättämään” oppi- laan paikalleen koskettamalla hänen päälakeaan. Oppilas vapautui ”taiasta”, kun hän sovitusti korjasi esimerkiksi jousikäden otteen tai otti oikeanlaisen soittoasennon.

Lapsen yksilöllinen kohtaaminen edellyttää, että opettaja osaa antaa itselleen aikaa olla aidosti läsnä opetustilanteessa ja olla tarvittaessa kiiruhtamatta liian innokkaasti eteenpäin. Tämä on joskus haastavaa kiireisen arjen keskellä, etenkin jos opetustyös- sä päivät ovat pitkiä ja oppilaat tulevat liukuhihnalta toinen toisensa perään. Jos tuntien välissä ei ole varsinaista taukoa, voi opettaja piipahtaa tuntien välissä luokan ulkopuo- lella ja aloittaa näin uuden tunnin ikään kuin puhtaalta pöydältä, aidosti ja läsnäolevasti tervehtien. Aito kiinnostus oppilaan tekemisiin myös muissa kuin soittotuntiin liittyvissä asioissa vapauttaa ilmapiiriä ja on tärkeä osa yksilöllistä kohtaamista. Pieni oppilas jaksaa keskittyä tunneilla soittamiseen vain hetkeksi, joten opetuksen lomassa onkin tärkeää antaa oppilaalle hengähdystaukoja ja kysellä esimerkiksi mitä hän on sinä päi- vä tehnyt koulussa tai päiväkodissa. Opettaja voi myös rakentaa näistä tapahtumista ovelasti aasinsiltoja soittotunnilla käsiteltäviin asioihin.

3.2 Sanaton vuorovaikutus

Lasta opetettaessa opettajan ja oppilaan vuorovaikutus pohjautuu sanallisen viestinnän lisäksi jatkuvaan sanattomaan vuorovaikutukseen. Vaikka lapsi ei puhuisi juuri ollenkaan, se ei tarkoita, ettei hän pyrkisi vuorovaikutukseen. Toiminta, eleet ja ilmeet ovat pienelle lapselle jopa sanallista viestintää luonnollisempi ja intuitiivisempi tapa osallistua ja olla vuorovaikutuksessa aikuisen kanssa (Karhumäki 2009, 57). Monien lapsitutkijoiden mielestä kielellisen viestinnän merkitystä painotetaan liikaa suhteessa ei-kielelliseen. Opettajan on hyvä olla tietoinen sanattoman vuorovaikutuksen merkityksestä ja pohtia myös omaa tietoista tai tiedostamatonta sanatonta viestintää opettaessaan pieniä lapsia.

Sellonsoiton opettajan käytettävissä olevat sanattoman viestinnän keinot ovat lähes rajattomat. Yksinkertaisimmillaan sanaton viestintä on liikkumista ja sijoittumista tunnilla. Onko opettaja oppilaassa kiinni ohjaten liikeratoja, valvooko hän soittoa vieressä istuen ja rytmiä taputtaen vai seuraako hän soittoa hieman etäämmältä seisten ja käsillään musiikkiin eläytyen, ovat kaikki opetustilanteeseen ja oppilaaseen vaikuttavaa sanatonta vuorovaikutusta. On myös tärkeää miettiä, miten keskeyttää oppilaan soiton tai muun tekemisen olematta liian hätäinen tai eteenpäin työntävä. Itse käytin välillä oppilaani kanssa Kalle Kirahvi -leikkiä, jos halusin saada hänet aloilleen ja rauhoittumaan. Aina kun lopetin puhumisen ja nostin vasemman käteni korkealle jäljitellen sormillani kirahvin korvia ja nenää, piti hänen toistaa kädellään tämä liike ja olla hiljaa paikoillaan. Näin sain hänet monesti rauhoittumaan huomattavasti helpommin kuin suoraan sanallisesti käskemällä. Tämä toi aina myös hetkellisen hengähdysten soittotunnin ilmapiiriin. Soittotunnilla tulisi ennen kaikkea välttää kiireen tuntua, jota voi aiheuttaa esimerkiksi liian pikainen virheiden korjaaminen. Itse ainakin olen kokemattomana opettajana sortunut tähän helposti. Opettajan tulisikin sietää oppitunnilla hiljaisia hetkiä, epävarmuutta ja epätavallisia tilanteita (Kämppe 2017, 27).

Soitonopetuksessa musiikki ja yhdessä soittaminen on luonnollisimpia tapoja olla oppilaan kanssa sanattomassa vuorovaikutuksessa. Yhdessä soittaminen voi rohkaista ujoa oppilasta soittamaan, edistää oppilaan kuulokuvan muodostumista kyseisestä kappaleesta ja parantaa oppilaan intonaatiota. Opastaessaan oppilasta pelkästään sanallisesti ja merkintöjen avulla, onnistuu opettaja helposti saamaan pienen oppilaan ahdistuneeksi liiallisella informaatiolla. Yhdessä soitettaessa oppilas ehtii paremmin reagoimaan opettajan antaessa impulsseja soittamalla ja mahdollisesti ohjeistamalla

oppilasta samalla sanallisesti. Yhdessä eläytyminen auttaa oppilasta hahmottamaan paremmin mm. rytmejä ja nyansseja ja auttaa oppilasta jatkamaan soittoa pienistä virheistä huolimatta. (Keski-Saari 2008, 29-30.)

3.3 Opettajan eri roolit

Sellonsoiton opettaja on lasta opettaessaan oppilaalleen paljon muutakin kuin instrumenttiopettaja. Kuva 2 havainnollistaa näitä opettajan muita rooleja. Nämä roolit kulkevat opetuksessa käsi kädessä. Avaan seuraavaksi niistä muutamia.

Pienen oppilaan kanssa opettaja joutuu toimimaan esimerkiksi jatkuvasti myös musiikin perusteiden opettajana. Nuottien nimet, aika-arvot sekä tahti- ja sävellajit ovat kaikki enemmän tai vähemmän uusia asioita aloittelevalle oppilaalle. Opettaja toimii oppilaalleen musiikin opettajana muutenkin kuin musiikin teorian osalta. Instrumenttirajat ylittävien musiikin osatekijöiden, kuten pulssin, karaktäärien ja fraseerauksen opettamisen tulisi olla jatkuvasti enemmän tai vähemmän osana opetusta. Pienen lapsen kohdalla näitä asioita on helpoin käsitellä esimerkiksi erilaisten mielikuvien ja kehonkäytön kautta.

Kuva 2. Musiikkipedagogin eri roolit osana ammatti-identiteettiä (Huhtinen-Hildén 2012, 118).

Joskus on soittotunnilla lähdettävä liikkeelle perusteellisemmista asioista, joita opettaja helposti pitää itsestäänselvyytenä. Opettelimme oman oppilaani kanssa vasemman käden sormien numerojärjestystä. Piirsimme hänen kädestään mallin läksyvihkoon ja pyysin häntä numeroimaan siitä sormet etusormesta pikkurillinnumeroilla 1-4. Hetken

keskittyneesti kynä kädessään kuvaa tutkittuaan hän totesi apeasti ja hieman pahoittelun, ettei osaa vielä numeroita. Heti perään hän pyysi, että opettaisin nämä numerot hänelle. Sopivalla ohjeistuksella hän saikin numeroitua sormet läksyvihon sivulta, toki parilla ylimääräisellä kiemuralla.

Pientä lasta opettaessaan opettajan pitää muistaa, että hän on myös lapselle eräänlainen roolimalli. Hän voi olla ensimmäinen aikuinen lapsen oman perheen ulkopuolelta, jonka kanssa tämä on viikoittain tiiviissä vuorovaikutuksessa. Aktiivisesti ympäröivää maailmaa tarkkaileva lapsi imee myös soittotunnilla vaikutteita opettajan olemuksesta ja käytöksestä sekä tavasta kommunikoida ja olla vuorovaikutuksessa.

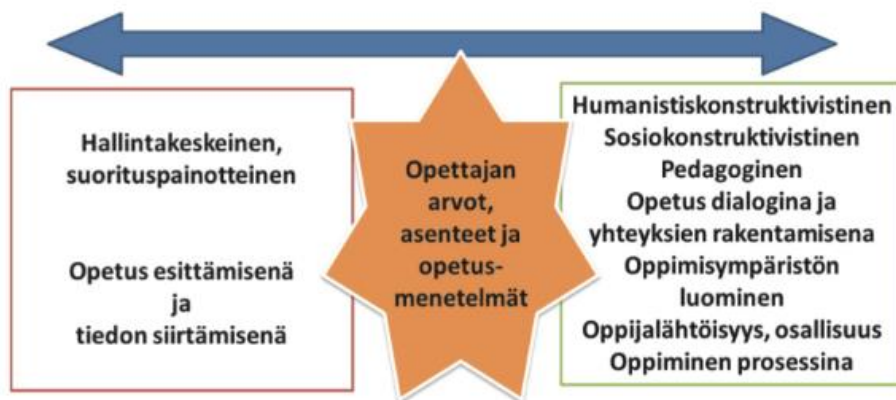
Soittotuntien sisältö voikin olla joskus enemmän kasvatusta kuin sellonsoiton opetusta. Sensitiivisen opettajan pitää uskaltaa käyttää soittotunnin aikaa myös oppilaan persoonallisuuden kehityksen kannalta tärkeisiin ulkomusiikillisiin asioihin soitonopetuksen kustannuksella tilanteen niin vaatiessa. Onhan opettajan yksi tärkeimmistä tehtävistä olla myös turvallinen kasvattaja. Oppilaan tutustuminen omaan sielunelämäänsä voi vapauttaa oppilaan piileviä voimavaroja, mikä näkyy parhaimmassa tapauksessa myöhemmin konkreettisina tuloksina oppilaan soittotaidoissa. (Keski-Saari 2008, 32.)

Omasta mielestäni opettajan tärkeimpiä rooleja on toimia luovuuden ja ilon kannattelijana. Luovan ajattelun kehittyminen ja mielikuvamuodostus jäävät helposti liian vähälle huomiolle musiikin opetuksessa. Toki luovuuden ja ilmaisun kehittäminen onnistuu paremmin vasta sitten, kun oppilas osaa kappaleen niin hyvin, ettei soittotapahtuma itsessään vaadi kaikkea huomiota. Opettajan onkin annettava aikaa kappaleiden omaksumiselle. (Kämppi 2017, 15.) Luovuuden ja ilon kannattelu vaatii myös sitä, että soittaminen ei tuntuisi oppilaan mielestä aina vaikealta ja valtavaa ponnistelua vaativalta suoritukselta. Opettajan onkin suotavaa soitattaa oppilaallaan hänen osaamisensa ylärajoilla olevien kappaleiden ohella myös helpompia kappaleita vahvistaakseen oppilaan motivaatiota ja soittamisen iloa.

Luovuus, tunteiden ilmaisu ja elämän ilon saaminen musiikin kautta pitäisi nähdä tärkeinä pedagogisina tavoitteina myös harrastustaan aloittavan opiskelijan kanssa. Osallistava ja oppijälähtöinen opetus antaa mitä parhaimman alustan näiden tavoitteiden saavuttamiselle. Oppilaan kokonaisvaltaista kasvua ajatteleva opettaja näkee luovuuden ja kyvyn ilmaista tunteita myös taitoina, joita kasvava oppija tarvitsee ennen kaikkea muussa elämässään musiikkiharrastuksen ulkopuolella.

4 OPPIMINEN OSALLISTUMISENA

Perinteisissä oppimiskäsityksissä oppimisen on ajateltu rajoittuvan oppijan yksilölliseen ongelmanratkaisukykyyn. Sosiokonstruktivistisessa oppimiskäsityksessä oppimista tarkastellaan osallistumisen näkökulmasta, missä oppiminen nähdään eräänlaisena sosiaalisena ja vuorovaikutteisena matkana, jonka aikana yksilö ei vain omaksu tietoa, vaan ottaa laajemmin osaa oppimisyhteisön käytäntöihin ja sopeutuu sen sosiaalisesti neuvoteltuihin normeihin. (Partti, Westerlund & Björk 2013, 60.) Opettajan on tärkeää tiedostaa, miten hänen arvottamansa oppimiskulttuuri heijastuu hänen toimintaansa (Kuva 3). Pienten lasten sosiaalinen ymmärrys ja valmius sosiaaliseen kanssakäymiseen aliarvioidaan helposti. Heidät on tärkeä ymmärtää aktiivisina sosiaalisina toimijoina eikä vain toiminnan kohteena. (Karhumäki 2009, 23.)

Kuva 3. Opettajan arvot ja asenteen heijastuvat hänen toimintaansa (Huhtinen-Hildén 2012, 36).

Lapsen aito osallisuus opetustilanteessa ja vastavuoroisuus ovat olennaisia oppimisen kannalta. Käytännössä aito osallisuus ilmenee siinä, miten opettaja huomioi pienen oppilaan kysymykset ja tiedontarpeen. Opettaja voi tiedostamattaan ja tahattomasti tyrehdyttää lapsen oman pohdinnan liiallisilla keskeytyksillä, kehoituksilla, tuomitsemisella tai piiloarvioinnilla. Myös pedagogisilla ja diagnostisilla kysymyksillä tukahdutaan helposti lapsen omaa pohdintaa. Pedagogisilla kysymyksillä tarkoitetaan kysymyksiä, joita kysytään vastaajan oppimisen tason arvioimiseksi, ei niinkään vastauksen saamiseksi, ja lapsi tottuu siihen, että aikuinen tietää kysymykseen vastauksen etukäteen. Tämän kaltaiset kysymykset ovat toki välttämätön osa opetusta ja oppimisen kontrollointia, mutta opettajan on syytä miettiä, saadaanko niillä lapsi oikeasti pohti-

maan käsiteltäviä asioita vai pelkästään vastaamaan aikuisen ennako-odotusten mukaan. (Karhumäki 2009, 27-28.)

Opettaja sortuu helposti käyttämään soittotunnilla suljettuja kysymyksiä, joihin oppilas voi vastata sen enempää ajattelematta joko kyllä tai ei. On suositeltavampaa suosia soittotunnilla avoimia kysymyksiä tukeakseen oppilaan omaa pohdintaa. Avoimet kysymykset alkavat yleensä sanoilla mitä, miksi tai miten? Avoin kysymys soittotunnilla voi olla esimerkiksi ”mitä sinulle tulee mieleen tästä kappaleesta?” Tämä tarjoaa oppilaalle jo huomattavasti laajemmat mahdollisuudet pohtia omia ajatuksiaan tai toimintaansa. Tämä edesauttaa soittotunnilla käytyjen asioiden oppimista. (Jordan-Kilkki & Pruuki 2013, 23.)

Opetustilanteissa, esimerkiksi soittotunnilla, opettaja puhuu suurimman osan ajasta, jopa 90 prosenttia. Pahimmassa tapauksessa lapset saavat omien ajatustensa esittämiseen ja pohtimiseen vain murto-osan ajasta, mikä tekee tilanteesta oppimisen kannalta helposti nurinkurisen. ”Jokapäiväisessä kanssakäymisessään muiden kanssa lapset käyvät sujuvaa, vastavuoroista ja tasapuolista keskustelua, mutta oppimisympäristössä he joutuvat tottumaan katkonaiseen, yksipuoliseen, arvioivaan ja kyselevään kommunikointiin.” (Karhumäki 2009, 29.) Opettajan onkin maltettava antaa tilaa myös oppilaalle vastavuoroisen osallistumisen vaalimiseksi. Vaikka lapsi vastailisikin opettajan kysymyksiin tunnilla, niin hän saattaa tehdä sen todennäköisesti pelkästä velvollisuudentunnosta ilmaisten samalla eleillään ja ilmeillään väsymystä vastaamiseen ja haluttomuutta vuorovaikutukseen. Esimerkiksi tällaisissa tapauksissa vuorovaikutuksen laatua ei voi arvioida pelkästään sanallisen viestinnän pohjalta.

Osallisuutta vahvistaa opettajan uskallus asettautua välillä itse oppilaan asemaan soittotunnilla. Opettaja voi pyytää oppilasta esittelemään tai opettamaan hänelle esimerkiksi hyvän soittoasennon osatekijät tai oikeanlaisen otteen jousesta pyytämällä oppilasta näyttämään itse mallia. Oman oppilaani kanssa teimme joskus yksinkertaisen kappaleen kohdalla niin, että pyysin häntä näyttämään kappaleen etenemistä nuotilta samalla kun itse soitin sitä hitaasti ”oppilaan” asemassa. Kun kappaleessa osui kohdalle kielenvaihto tai sormen vaihto, pyysin häntä kertomaan minulle sanallisesti mihin kielelle minun pitäisi seuraavaksi mennä tai vaikka kysyä ”tulikos tähän nyt sitten kakos- vai kolmossormi?” Pieni oppilas jaksoi opastaa minua innokkaasti ja seurata samalla tarkkaavaisesti nuottia. Tämän muutaman minuutin kokeilun jälkeen vaihdoimme taas osia ”normaaliin” tilanteeseen. Täytyy muistaa myös, että omaa toimintaansa ref-

lektoiva opettaja on opetustilanteessa myös omalla tavallaan oppilaan roolissa pyrkies-
sään kehittämään ja syventämään omaa opettajuuttaan.

Soitonopetuksessa musiikki itsessään antaa niin opettajalle kuin oppilaalle mahdolli-
suuden tulla kohdatuksi musiikillisten kokemusten kautta. Musiikki liikuttaa mieltämme
ja tunteitamme saaden meidät reagoimaan spontaanisti ja tahtomattammekin. (Jordan-
Kilki & Pruuki 2013, 26.) Musiikin tavoin aito pedagogiseen dialogiin pohjautuva vuo-
rovaikutuskin on parhaimmillaan elävää, spontaania ja jaettua yhteistä kokemista ja
ymmärtämistä. Opettajan arvokkaimpia taitoja onkin kyetä säilyttämään spontaanius ja
elävyys osana vuorovaikutusta omassa opettajuudessaan.

5 LOPUKSI

Uskoakseni monella aloittelevalla opettajalla ja sellaiseksi opiskelevalla on riittävä kompetenssi musiikillisten tietotaitojen ja instrumenttiosaamisen osalta, mutta pelkän soittotaidon opettamisen ympärille punoutuvien oppimisen laajempien kontekstien hahmottaminen osana omaa opettajuutta voi tuntua etäiseltä ja vieraalta. Niiden sisäistäminen on kuitenkin tärkeässä, ellei jopa tärkeimmässä, osassa oman opettajuuden kehittämisessä. Vuorovaikutustaidot ja empatiakyky ovat tässä prosessissa keskiössä. Ne ovat pitkälti myös synnynnäisiä ja myötäopittuja taitoja sekä kokemuksen tuomaa pedagogista viisautta, mutta mielestäni niiden jalostuminen luontevaksi osaksi jokapäiväistä opetusta vaatii näiden taitojen tiedostamista, aktiivista pohdintaa ja jatkuvaa reflektointia, mitä ainakin tämän työn tekeminen on itsessäni herättänyt.

Monet opinnäytetyössäni sivuttavat aiheet ovat hyvin laajoja ja antavat jatkossa itselleni aihetta vielä syvällisempään perehtymiseen. Pelkästään motivaatio on käsitteenä niin laaja, että siitä riittäisi aihetta useampaan jatkotutkimukseen. Oppiminen osallistumisena ja sanaton vuorovaikutus ovat itselleni sellaisia aiheita, joiden pariin aion palata vielä syvemmin. Monet käsittelemäni aiheet, kuten osallisuuden tunne, vastavuoroisuus ja motivaatio, projisoituvat vahvasti oppilaiden elämään myös musiikkiharrastuksen ulkopuolella, mikä alleviivaa niiden tärkeyttä ja lisää niiden mielenkiintoa syvällisempää tarkastelua ajatellen.

Opinnäytetyön tekeminen on avartanut ja syventänyt käsitystäni omasta opettajuudestani. Perehtyminen lapseen oppijana sekä lapsen ja aikuisen väliseen vuorovaikutukseen vaikuttaviin tekijöihin on tuonut minulle syvempää osaamista ja keinoja tehdä omasta opetuksestani enemmän osallistavaa ja vastavuoroista. Uskon voivani näillä taidoilla tukea paremmin lapsen kokonaisvaltaista kasvua ja persoonallisuuden kehittymistä. Siitähän musiikinopetuksessa pitäisi kaikkein riisutuimmillaan olla kyse, elämysten ja henkisen pääoman antamisesta oppilaan omaa elämää varten.

”Minua vetävät puoleensa ihmiset, jotka tekevät sitä, mitä kutsutaan taiteeksi ja mikä ei ole ollenkaan välttämätöntä ja kuitenkin on. Sillä jotta ihmiset eivät tulisi hulluksi, he tarvitsevat vähän hulluutta. He tarvitsevat juuri sitä, mikä ankarasti ajatellen on tarpeettominta, kuten leikkiä, taikaa ja unennäköä. Tarpeettomin on kaiken tarpeellisen perusta, niin minä ajattelen.” (Krohn 2018, 123.)

LÄHTEET

Huhtinen-Hildén, L. 2013. Herkät tuntosarvet musiikin opettamisessa. Teoksessa Jordan-Kilkki, P.; Kauppinen, E. & Korolainen-Viitasalo, E. (toim.) 2013. Musiikkipedagogin käsikirja. Helsinki: Opetushallitus.

Huhtinen-Hildén, L. 2012. Kohti sensitiivistä musiikin opettamista. Jyväskylän yliopisto. Väitöskirja.

Jordan-Kilkki, P. & Pruuki, L. 2013. Miten tehdä tilaa kohtaamiselle? Teoksessa Jordan-Kilkki, P.; Kauppinen, E. & Korolainen-Viitasalo, E. (toim.) 2013. Musiikkipedagogin käsikirja. Helsinki: Opetushallitus.

Karhumäki, T. 2009. ”Jotenkin näin sitä soitetaan” – Lapsen ja aikuisen kohtaamisia viulun äärellä. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.

Keski-Saari, A. 2008. Suggestiopedia ja suggestiopohjainen sellonsoitonopetus. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.

Krohn, L. 2018. Kadotus. Helsinki: TEOS.

Kämppi, M. 2017. Oppilaana pikkupianisti. Turun ammattikorkeakoulu. Musiikin koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Partti, H., Westerlund, H. & Björk, C. 2013. Oppimiskäsitykset reflektiivisen musiikkikasvattajan toiminnan ohjaajina. Teoksessa Juntunen, M-L.; Nikkanen, H. & Westerlund H. (toim.) 2013. Musiikkikasvattaja, Jyväskylä: PS-kustannus.

Tykkyläinen, L. 2010. Pienten sellonsoittajien satumaailma. Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Musiikin koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Keväisiä kontrasteja – konsertin käsiohjelma

Keväisiä kontrasteja

Pe 11.5.
18:00
Betel-kirkko
Käsiohjelma
10€/5€

Aki Yrjä, sello
Sofia Schäfer, viulu
Juho Vähäkuopus, viulu
Matilda Berghäll, alttoviulu
Lauri Antikainen, kitara

Betel
K I R K K O

TURKU AMK
TURKU UNIVERSITY OF
APPLIED SCIENCES

J.S. Bach (1685 – 1750)	Soolosellosarja d-molli BWV 1008 <i>Preludi</i> <i>Sarabande</i> <i>Gigue</i>	<p>Bachin soolosellosarjat ovat sellokirjallisuuden keskeisimpiä kulmakiviä ja jokaisen sellistin päättymätön tutkimusmatka oman musiikillisen persoonallisuuden syövereihin. Toisen sarjan kehysosissa seilaan d-mollin keskeisempien affektien, rauhallisuuden, raskasmielisyiden ja melankolisuuden välillä barokin tanssirytmien puitteissa.</p> <p>Aulis Sallisen sooloselloteos Elegia Sebastian Knight`ille herkkutelee sellon tummalla soinnilla, dynaamisilla kontrasteilla ja erilaisten sointivärien mahdollistamilla efekteillä. Sallisen varhaisimpiin teoksiin verrattuna Elegian sävelkieli on ottanut askeleen loitommas 12säveljärjestelmän vaikutteista, vaikka motiivinen aines pohjautuu-kin tyylinmukaisesti vain muutamaan trikordiin ja tetrakordiin. Teos on saanut innoituksensa Vladimir Nabokovin romaanista Sebastian Knightin todellinen elämä. Sallinen oli kirjan luettuaan halunnut dokumentoida ne tuntemukset, jotka teos oli hänessä synnyttänyt.</p> <p>Luigi Boccherinin kvintetossa kitaralle ja jousikvartetille säveltäjä on hänelle tyypilliseen tapaan hyödyntänyt aiempaa tuotantoaan, kaksi ensimmäistä osaa on sovitettu jousikvintetosta G. 270 ja loput osat jousikvintetosta G. 341. Ensimmäisessä osassa jouset esittelevät lempeän keinuvan melodian johon kitara yhtyy mukaan. Eloisamassa toisessa osassa sello, säveltäjän oma instrumentti, nousee kitaran sijasta solistiseen rooliin. Boccherini käyttää säästelemättä hyväkseen soittimen koko äänialan. Rauhallinen kolmas osa alkaa lempeästi duurissa johdattaen soittajat vaivihkaa viimeisen osan mollitoneliteettiin. Tässä kvintetolle lisänimen antaneessa osassa soittajat pääsevät iloittelemaan espanjalaisten tanssirytmien parissa ja kuulijat voivatkin mielikuvissaan aistia etelän lämmön sekä kas- tanjettien kalskeen.</p> <p>Konsertti on Aki Yrjän taiteellinen opinnäyte.</p>
Aulis Sallinen (1935 -)	Elegia Sebastian Knight`ille, op. 10 <p>* * *</p>	
L. Boccherini (1743 – 1805)	Kvintetto D-duuri ”Fandango” G. 448 <i>Pastorale</i> <i>Allegro maestoso</i> <i>Grave assai</i> <i>Fandango</i>	